

Szara godzina

Anna Litwińska, Barbara Kinga Majewska, Aleksandra Słyż,
Jacqueline Sobiszewski, Michał Roguszewski

Dokumentacja złożona do konkursu
na kuratorski projekt wystawy w Pawilonie Polskim
na 61. Międzynarodowej Wystawie Sztuki
w Wenecji w 2026 r. (fragment)

Szara godzina

Dla Pawilonu Polskiego w Wenecji w 2026 roku sięgniemy po obiekty z magazynów Teatru Wielkiego - Opery Narodowej w Warszawie i Studia Eksperymentalnego Polskiego Radia. Posłużą one do stworzenia dwóch dialogujących ze sobą HYPER READY MADEs (HRM 1, 2), które opowiadać będą o międzydziedzinnym przywłaszczeniu, rekontekstualizacji i etyce niszczenia.

Na frontowej ścianie Pawilonu wyeksponujemy HRM 1 - horyzont teatralny (tło sceniczne), będący częścią scenografii stworzonej w 1989 r. przez Günthera Schneider-Siemssena do pierwszej po wojnie inscenizacji *Zmierzchu bogów* Ryszarda Wagnera w TW-ON. Pomalowany na czarno płócienny brezent o powierzchni około 120m² będzie niszczał pod wpływem warunków atmosferycznych, jednocześnie osłaniając i zasłaniając fasadę Pawilonu, tworząc naładowany symbolicznie i historycznie 'próg wejścia' w jego przestrzeń.

Wewnątrz Pawilonu wyeksponujemy HRM 2 - instrument zbudowany z sześciu magnetofonów szpulowych, zestawu szpul pomocniczych i kilkuset metrów taśmy krążącej w obwodach zamkniętych. Kształty obwodów, które taśmy stworzą w przestrzeni Pawilonu, będzie ukłonem w stronę 'linii rytmicznych' Wacława Szpakowskiego. Obiektowi HRM 2 przydzielone zostaną dwie znoszące się wzajemnie funkcje - odtwarzania dźwięku zapisanego na taśmie i niszczenia zapisu przez rozmagnesowywanie i ścieranie taśmy podczas jej odtwarzania.

Kompozycja wykonywana przez HRM 2 będzie stanowić kontrę do dziejącego się obecnie i powszechnie procesu 'komponowania' baz danych z 'wyczyszczonych' nagrań ludzkiej mowy. Stawką wykonania kompozycji w Pawilonie Polonia będzie otwarcie dyskusji na temat etyki regulującej pozyskiwanie (selekcję czy dyskryminację) i procesowanie (czyszczenie czy niszczenie) nagrań ludzkiego głosu, które mają posłużyć SI do generowania mowy. W kompozycji na HRM 2 wykorzystamy materiał dźwiękowy będący odpadem z procesu czyszczenia nagrań przed wprowadzeniem ich do baz danych. Będą to dźwięki 'wilgoci ciała', niewerbalne sygnalizatory emocji i procesów myślowych oraz oddechy odbiegające od wyznaczonego standardu normy. Odtwarzanie tych dźwięków przybierze formę czuwania, na którego potrzebę przywłaszczymy sobie elementy *leçons de ténèbres* i *vesprae*, odczytane w nowym kontekście.

Powietrze w Pawilonie będzie chłodne i nasycone zapachem żywic balsamowca, sosny i jałowca w naiwnej próbie przeciwdziałania 'rozkładowi' odtwarzanych w nim dźwięków.

Światło w Pawilonie będzie utrzymaną w pętli szarą godziną, czyli tym momentem zmierzchu, kiedy widzenie barw jest upośledzone, a linie i kontury wyostrome. Osiągniemy ten efekt za pomocą światła generowanego przez niskoprężne lampy sodowe, których specyfikacja zaburza rozpoznawanie kolorów.

Kolory na ścianach wnętrza Pawilonu będą ukłonem w kierunku Sali Neoplastycznej Władysława Strzemińskiego, wykonanym na warunkach podyktowanych przez 'szarą godzinę' lamp sodowych.

Doświadczenie Pawilonu pokrewne będzie doświadczeniu zjawiska uncanny valley. Nasza 'dolina' będzie miała jednak o wiele starszą etiologię od etiologii tych dolin, które otwierają przed nami

współczesne technologie. Będzie głębsza i ciemniejsza, otwierana przez głos człowieka, kiedy (ten) przestaje być ludzki.

Podajemy kwestie etyki i praw regulujących pozyskiwanie i wykorzystywanie nagrań głosu w pełni świadome obowiązujących nas umów o zachowaniu poufności, zawartych w ramach pracy dla sektora AI.

KREDYTY

Barbara Kinga Majewska - koncepcja, kompozycja, realizacja

Aleksandra Słyż - koncepcja, kompozycja, realizacja

Jacqueline Sobiszewski - światło

Michał Roguszewski - realizacja instalacji dźwiękowej

Gray Hour

For the Polish Pavilion in Venice in 2026, we will draw upon objects from the warehouses of the Grand Theater - National Opera in Warsaw and the Experimental Studio of Polish Radio. These will be used to create two dialoguing HYPER READY MADEs (HRM 1, 2), which will speak about interdisciplinary appropriation, recontextualization, and the ethics of destruction.

On the front wall of the Pavilion, we will display HRM 1 - a theatrical horizon (stage backdrop), part of the scenery created in 1989 by Günther Schneider-Siemssen for the first post-war staging of Richard Wagner's *Twilight of the Gods* at TW-ON. The black-painted canvas tarp, approximately 120m² in area, will deteriorate under atmospheric conditions while simultaneously shielding and obscuring the Pavilion's facade, creating a symbolically and historically charged 'entry threshold' into its space.

Inside the Pavilion, we will display HRM 2 - an instrument constructed from six reel-to-reel tape recorders, a set of auxiliary reels, and several hundred meters of tape circulating in closed loops. The shapes of the loops formed by the tapes in the Pavilion's space will be a nod to the 'rhythmic lines' of Wacław Szpakowski. HRM 2 will be assigned two mutually canceling functions: playing back the sound recorded on the tape and destroying the recording through demagnetization and abrasion of the tape during playback.

The composition performed by HRM 2 will serve as a counterpoint to the ongoing and widespread process of 'composing' databases from 'cleaned' recordings of human speech. The stakes of performing this composition in the Polonia Pavilion will be to open a discussion on the ethics governing the acquisition (selection or discrimination) and processing (cleaning or destruction) of human voice recordings intended for AI to generate speech. For the HRM 2 composition, we will use sound material that is waste from the cleaning process of recordings before they are entered into databases. These will include sounds of 'bodily moisture,' non-verbal indicators of emotions and thought processes, and breaths that deviate from the established norm. The playback of these sounds will take the form of a vigil, for which we will appropriate elements from *leçons de ténèbres* and *vesprae*, reinterpreted in a new context.

The air in the Pavilion will be cool and saturated with the scent of balsam fir, pine, and juniper in a naive attempt to counteract the 'decomposition' of the sounds being played within it.

The lighting in the Pavilion will be a looped gray hour—that moment of twilight when color perception is impaired, yet lines and contours are sharpened. This effect will be achieved using light from low-pressure sodium lamps, whose specifications disrupt color recognition.

The colors on the interior walls of the Pavilion will be a nod to Władysław Strzemiński's Neoplastic Room, executed under conditions dictated by the 'gray hour' of the sodium lamps.

The experience of the Pavilion will be akin to encountering the uncanny valley phenomenon. However, our 'valley' will have a much older etiology than those opened by contemporary technologies. It will be deeper and darker, opened by the human voice when it ceases to be human.

We address issues of ethics and laws regulating the acquisition and use of voice recordings while fully aware of the confidentiality agreements binding us, entered into as part of our work for the AI sector.

CREDITS

Barbara Kinga Majewska - concept, composition, realization

Aleksandra Słyż - concept, composition, realization

Jacqueline Sobiszewski - lighting

Michał Roguszewski - realization of sound installation